

Conferences]. *Asynkhronni navchal'ni merezhi (fmr), konsortsiyumi onlaynovoho navchannya (potochnyy)*. N'yuberiport, MA, SSHA.

6. Deyl, E. (1969). *Audiovizual'ni metody navchannya* [Audio-visual teaching methods]. N'yuyork: Drayden.

7. Selan-Dzhons, R. 2016 : rik, koly VR perekhodyt' vid virtual'noho do real'nosti (2016) [2016: Year when BP moves from virtual to reality], available at: <http://www.bbc.com/news/technology-35205783> (accessed 5 July 2016).

8. Sah, A. 2014 mozhe staty «virtual'noyu real'nisty roku Nvidia» [2016 can become the «virtual reality of the year of Nvidia»], available at: forbes.com/sites/moorinsights/2016/04/26/2016-could-be-nvidias-virtual-reality-year/#5561accde1bd (accessed 30 March 2019).

9. Banak, R. D. and Banak, V. D. (2016). *Virtual'nyy kabinet fizyky, yak navchal'no-informatsiynе seredovyshche pry vyvchenni fizyky* [Virtual cabinet of physics as an educational and informational environment in the study of physics]. *Student-s'ki fizyko-matematychni etyudy*. Kyuyiv: V-vo NPU im. M.P. Drahomanova, №15. T2, 75.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БАНАК Роман Данилович – аспірант кафедри теорії та методик навчання фізики та астрономії Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, вчитель фізики та інформатики навчально-виховного комплексу «Домінанта».

Наукові інтереси: теорія та методика навчання фізики, інформаційно-комунікаційні технології навчання фізики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BANAK Roman Danilovich – postgraduate student of the Department of Theory and Methods of Teaching Physics and Astronomy of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanova, teacher of physics and computer science of the educational complex "Dominanta".

Circle of research interests: theory and methodology of teaching physics, information and communication technologies of teaching physics.

Дата надходження рукопису 03.04.2019р.

УДК 378.091:004

БЕВЗ Анна Володимирівна –

викладач Кропивницького інженерного коледжу
Центральноукраїнського національного
технічного університету
ORCID ID 0000-0001-8989-5784
e-mail: anna.bevz@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ФІЗИКИ І АСТРОНОМІЇ У КОЛЕДЖАХ НА ЗАСАДАХ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сьогоднішній день інженерна галузь кожної країни розвивається досить швидкими темпами. Технічний розвиток нашої держави так само залежить від якісної підготовки інженерів. Вивчення технічних дисциплін у коледжах ґрунтується на знаннях з фізики [10].

Фізика та астрономія є фундаментальними науками, що вивчають загальні закономірності перебігу природних явищ, закладають основи світорозуміння на різних рівнях пізнання природи і дають загальне обґрунтування природничо-наукової картини світу. Крім наукового вони мають важливе соціокультурне значення і є сьогодні невід'ємною складовою культури людської цивілізації, рушійною силою науково-технічного та соціально-економічного прогресу. Сучасна фізика виступає теоретичною основою новітньої техніки і технологій, а астрономія розкриває сутність пізнання матерії та Всесвіту. Індивідуальний підхід у навчанні фізики й астрономії сприяє формуванню ключових компетентностей: математичної (застосовувати математичний апарат для розв'язування фізичних та астрономічних задач);

компетентності у природничих науках (пояснювати явища природи, розуміти принцип дії та будову сучасної техніки, приладів та обладнання на основі фізичних та астрономічних знань); уміння вчитися впродовж життя (планувати самостійне опрацювання навчального матеріалу з фізики та астрономії) [7].

Методи навчання з боку викладача – це різноманітні спроби, які допомагають студентам засвоїти програмний матеріал, сприяють активізації навчального процесу, а з боку студентів – це набуття ними ключових компетентностей [12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні положення методик навчання фізики та астрономії сформульовані в працях М.І. Садового, В.П. Вовкотруба, О.М. Трифонові, П.С. Атаманчука, О.І. Бугайова, С.У. Гончаренка, Є.В. Коршака, О.І. Ляшенка, М.Т. Мартинюка, В.Ф. Савченка, І.П. Крячко та інших. Дослідники Н.С. Пуришева, С.П. Стецьк, О.В. Сергеев, І.С. Якиманська та ін. у навчальній діяльності окремо виділяють два принципи: врахування вікових особливостей і здійснення навчання й виховання на основі індивідуального підходу [8; 11; 13].

Мета статті. Здійснити аналіз поняття методи навчання, визначити критерії та їх класифікації в умовах індивідуального підходу та окреслити особливості в методиці навчання фізики і астрономії.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, узагальнення результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. У педагогічних дослідженнях є різні підходи визначення поняття методу і методу навчання зокрема.

Метод – спосіб організації практичного й теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями розглядуваного об'єкта в досягненні поставленої мети [5].

Поняття метод (буквально – шлях до чогось) означає спосіб досягнення мети, певним чином упорядковану діяльність [9].

Метод навчання – спосіб взаємозалежної і взаємозумовленої діяльності суб'єктів навчання, спрямованої на реалізацію цілей навчання, або як систему цілеспрямованих дій педагога, які організують пізнавальну діяльність тих, кого навчають і забезпечують розв'язання завдань навчання, взаємозв'язаної діяльності суб'єктів навчання, направленої на розв'язання комплексу навчально-виховних задач [9].

Таким чином методи навчання є одним з найважливіших компонентів навчального процесу. Без відповідних методів діяльності неможливо реалізувати мету і завдання навчання, досягнути засвоєння суб'єктами навчання певного змісту навчального матеріалу [9].

У вузькому значенні метод навчання є способом керівництва пізнавальною діяльністю, що має виконувати три функції: навчальну, виховну і розвивальну. Він є складним педагогічним явищем, в якому поєднані гносеологічний, логіко-змістовий, психологічний, педагогічний аспекти [9].

Оскільки не існує єдиного підходу до означення методу доцільно їх класифікувати.

Класифікація методів навчання – це впорядкована за певними ознаками система методів; групування методів навчання за певними ознаками та встановлення між ними зв'язків [12].

Класифікацію методів здійснювали Ю.К. Бабанський, В.О. Оніщук, О.І. Бугайов, О.М. Алексюк та ін.

Варій М.Й. [2] пропонує наступні критерії класифікації методів навчання:

1. за джерелом знань (словесні, наочні, практичні);
2. за етапом навчання (підготовка до вивчення нового матеріалу, вивчення нового матеріалу, закріплення вправ, контроль і оцінка);
3. за способом керівництва (пояснення педагога й організація самостійної роботи студентів);
4. за логікою навчального процесу (індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні методи);

5. за дидактичними цілями (організація навчальної діяльності, стимулювання і релаксація, контроль і оцінка)

6. за характером пізнавальної діяльності тих, кого навчають (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного навчання, частково-пошукові, дослідницькі).

Проте дослідники вважають, що жоден з методів не можна вважати універсальним. Умовою успішного вирішення різноманітних завдань є уміння обрати найбільш ефективний метод навчання, який забезпечить різносторонній розвиток студентів. На практиці жоден з методів не використовують у чистому вигляді, а лише в поєднанні з іншими. При їх виборі варто враховувати мету і завдання уроку, зміст навчального матеріалу, характер його викладення в підручнику, індивідуальні та вікові особливості студентів, наявність необхідного обладнання [9].

Обираючи методи навчання фізики і астрономії доцільно враховувати ту обставину, що студенти інженерних коледжів мають різний рівень розвитку пізнавального інтересу, творчого потенціалу [6]. Урахування індивідуальних особливостей студентів полягає у вмілому застосуванні методів, прийомів і форм педагогічного впливу на них під час навчання фізики і астрономії [10].

На нашу думку, доцільно розглянути ті методи навчання, які адекватні характеру пізнавальної діяльності студентів. Саме ці методи визначають порівняно вищий рівень науковості процесу навчання [12].

Найбільш поширеними у практиці діяльності викладачів фізики інженерних коледжів є пояснювально-ілюстративний та репродуктивний метод, метод проблемного навчання, частково-пошуковий та дослідницький метод.

Пояснювально-ілюстративний метод використовується тоді, коли студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, працюють з навчальною або методичною літературою чи через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків [2].

Узагальнюючи досвід учителів фізики і астрономії ми прийшли до висновку, вивчення нової теми з фізики і астрономії потрібно починати з цього методу навчання як найбільш прийняттого.

Репродуктивний метод є доцільним, коли засвоєні поняття відтворюються на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам – в аналогічних до представленого зразка ситуаціях [2].

На наше переконання цей метод вдало застосовується в гуртковій роботі, зокрема при вивченні теми «Складання електричних схем».

Після того як викладач показав приклад складання основних електричних схем, студентам пропонується скласти електричні схеми різного рівня складності самостійно.

Найбільш поширеним у навчанні фізики і астрономії є метод проблемного навчання. Проблемно-пошукова діяльність, на відміну від репродуктивної чи пояснювально-ілюстративної, має спиратися на самостійну, творчу пізнавальну діяльність [12].

У разі застосування даного методу навчання виникає потреба у створенні проблемних ситуацій для студентів. Проблемними завданнями можуть бути запитання, навчальні задачі, практичні ситуації. Звідси виникає проблемний підхід, який дозволяє стимулювати у студентів пізнавальний інтерес, пізнавальну потребу, мотивувати їхню навчальну діяльність і, як підсумок, — досягати ними пізнавальної активності різного рівня [6].

У руслі організації навчання через діяльність лежить широко поширений нині в освіті метод проектів. Процес проектування розглядають як усвідомлену й цілеспрямовану поетапну діяльність, що закінчується створенням певного продукту. Особливістю такого продукту є те, що це не просто результат діяльності, а створення образу студентом [6]. В ході аналізу досвіду роботи викладачів інженерних коледжів ми прийшли до висновку, що ефективність проблемного методу зростає коли студенти послідовно виконують навчально-дослідні проекти. Метод проектів передбачає наявність проблеми, що має зазвичай практичний характер і яку розв'язують у процесі організованого виконання різних видів діяльності [6].

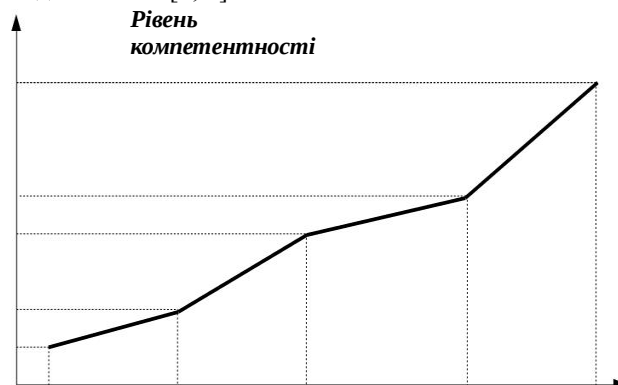
У навчанні фізики і астрономії у інженерних коледжах частково-пошуковий метод застосовується, коли студенти самостійно створюють проблему і дослідним шляхом виконують її. Викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюється самостійно студентами під його керівництвом. У цьому випадку відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів [9]. Метод проектів органічно входить до такого виду діяльності студентів.

Дослідницький метод доцільний у тих випадках, коли викладач ставить перед студентами задачу чи проблему у вигляді проекту, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо [9].

Ми дослідили зв'язок визначених методів та рівнів активізації розумової діяльності студентів інженерних коледжів, рис.1. і визначили взаємозв'язок викладачів коледжів і рівень компетентності студентів.

Для прикладу розглянемо студетський проект «Видатні жінки-фізики». Групі студентів було поставлено завдання дослідити життя та діяльність наступних вчених фізиків та астрономів: Ліза Майтнер, Розалінд Елсі Франклін, Розалін Сасмен

Ялоу, Сьюзен Джоселін Белл Бернелл, Ліза Рендалл, Марія Спиропулу, Емі Майнцер, Сабрина Гонсалес Пастерски; розкрити коло їх інтересів від дитинства і впродовж життя; показати їх шлях у науці, досягнення та просвітницьку діяльність. У даному проекті було реалізовано метод проблемного навчання, частково-пошуковий та дослідницький метод навчання [3; 4].

Пояснювально-ілюстративний метод, Репродуктивний метод, Метод проблемного навчання, Частково-пошуковий метод, Дослідницький метод

Рис.1. Залежність рівня компетентності студентів від методів навчання

Аналіз підручників з фізики та астрономії показав, що вказані методи мало пов'язані із змістом відповідних тем науки у підручниках. Тому в цьому зв'язку постає нова педагогічна проблема інтеграції таких знань.

Під *інтеграцією* розуміють процес становлення цілісності. Вона дає змогу суб'єкту навчання сприймати предмети і явища цілісно, системно [9].

Інтеграція наук полягає у взаємопроникненні методів дослідження з одних наук в інші, у виробленні спільного для ряду наук підходу до вивчення, теоретичного опису й пояснення явищ [5].

На нашу думку передумови інтеграції містяться у понятті «методи навчання», оскільки вони органічно поєднують навчальну роботу викладача та навчально-пізнавальну діяльність студентів; взаємодію викладача та студента, їх спільну діяльність [1].

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. На основі проведеного у статті аналізу методів навчання та способів впровадження їх у освітній процес ми прийшли до висновку, що вибір методів навчання у інженерних коледжах має базуватись на індивідуальних особливостях студентів з урахуванням рівня розвитку фізичних умінь, розумових здібностей, індивідуальних психічних особливостей.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Білик О. С., Ключковська І. М. Інтеграція методів навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Педагогічний альманах*. 2016. №30. С. 75–81.

2. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 376 с.
3. Видатні жінки – фізики. Частина I. URL: <https://vseosvita.ua/library/vidatni-zinki-fiziki-castina-i-2585.html> (дата звернення: 14.03.2019).
4. Видатні жінки – фізики. Частина II. URL: <https://vseosvita.ua/library/vidatni-zinki-fiziki-castina-ii-2590.html> (дата звернення: 14.03.2019).
5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997.
6. Крячко І. П. Методика навчання астрономії в старшій загальноосвітній школі. ВЦ «Наше небо», 2018. URL: <http://www.astroosvita.kiev.ua/metod/Metodyka-navchannia-astronomii.pdf> (дата звернення: 19.03.2019).
7. Навчальні програми «Фізика і астрономія. 10-11 класи. Рівень стандарту. Профільний рівень» (авторський колектив під керівництвом Ляшенка О. І.) / затверджені наказом МОН України від 24.11.2017 №1539.
8. Пурьшева Н. С. Методические основы дифференцированного обучения физике в средней школе : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : 13.00.02 / ИОСО РАО, М., 1995. 35 с
9. Садовий М. І., Вовкотруб В. П., Трифонова О. М. Вибрані питання загальної методики навчання фізики : навчальний посібник. Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013. 252 с.
10. Садовий М. І., Бевз А. В. Мотиваційна діяльність викладача фізики у закладах вищої освіти I-II рівня акредитації на засадах індивідуального підходу. *Наукові записки. Педагогічні науки*. Кропивницький, 2018. Вип. 173. С. 174–177.
11. Стедик С. П. Індивідуалізація навчальної діяльності учнів на уроках фізики : методичний посібник. Умань : ПП Жовтий О. О., 2011. 102 с.
12. Шевчук О. В. Класифікація методів навчання фізиці за ознаками дієвості та продуктивності. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. Кам'янець-Подільський*, 2011. № 17. С. 312–314 .
13. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. М.: Сентябрь, 2000. 176 с.

REFERENCES

1. Bilyk, O. S. (2016). Intehratsiia metodiv navchannia inozemnykh mov u vyshchikh navchalnykh zakladakh [Integration of foreign language teaching methods in higher education institutions]. *Pedahohichnyu al'manakh*, Kherson, Ukraine, №30. S, 75–81.
2. Varii, M. I. (2009). *Osnovy psykholohii i pedahohiky* [Fundamentals of psychology and pedagogy] : navchalnyi posibnyk. Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.

3. Vydadni zhinky – fizyky. Chastyna I [Outstanding women are physicists. Part I]. URL: <https://vseosvita.ua/library/vidatni-zinki-fiziki-castina-i-2585.html> (дата звернення: 14.03.2019).
4. Vydadni zhinky – fizyky. Chastyna II [Outstanding women are physicists. Part II]. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://vseosvita.ua/library/vidatni-zinki-fiziki-castina-ii-2590.html> (дата звернення: 14.03.2019).
5. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Lybid, Kyiv, Ukraine.
6. Kriachko, I. P. (2018) *Metodyka navchannia astronomii v starshii zahalnoosvitnii shkoli* [Methodology for studying astronomy in high school]. [Elektronnyi resurs]. URL: <http://www.astroosvita.kiev.ua/metod/Metodyka-navchannia-astronomii.pdf> (дата звернення: 19.03.2019).
7. Navchalni prohramy «Fizyka i astronomiia. 10-11 klasy. Riven standartu. Profilnyi riven» [Training program «Physics and Astronomy. 10-11. Standard level. Profile level»] (avtorskyi kolektyv pid kerivnytstvom Liashenka, O. I.) / zatverdzeni nakazom MON Ukrainy vid 24.11.2017 №1539.
8. Puryшева, N. S. (1995). *Metodycheskye osnovy dyfferentsyrovannoho obucheniya fizyke v srednei shkole* [Methodical bases of differentiated training in physics in high school] : avtoref. dys. ... d-ra ped nauk : 13.00.02/ IOСО RAO. Moscow, Russian.
9. Sadovyi, M. I., Vovkotrub, V. P. and Tryfonova, O. M. (2013). *Vybрани pytannia zahalnoi metodyky navchannia fizyky* [Selected questions of the general methodology of teaching physics] : navchalnyi posibnyk. PP «Tsentr operativnoyi polihrafiyi «Avanhard», Kirovohrad, Ukraine.
10. Sadovyi, M. I. and Bevz, A. V. (2018). *Motyvatsiina diialnist vykladacha fizyky u zakladakh vyshchoi osvity I-II rivnia akredytatsii na zasadakh indyvidualnoho pidkhdou* [Motivational activity of teacher of physics in establishments of higher education of i-ii of level of accreditation on principles of individual approach]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky*, Kroprivnitsky, Ukraine, №173, 174–177.
11. Stetsyk, S. P. (2011). *Indyvidualizatsiia navchalnoi diialnosti uchniv na urokakh fizyky: metodychnyi posibnyk* [Individualization of students' learning activity at physics classes]. PP Zhovtyy O. O., Uman, Ukraine.
12. Shevchuk, O. V. *Klasyfikatsiia metodiv navchannia fizytsi za oznakamy diievosti ta produktyvnosti* [Classification of methods of teaching physics on the basis of efficiency and productivity]. *Zbirnyk naukovykh prats' Kam'yanets'-Podil's'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Ohiyenka. Seriya pedahohichna*, Kam'yanets'-Podil's'k, Ukraine, 2011, № 17, 312-314 .
13. Iakymanskaia, Y. S. (2000). *Lychnostno-oryentyrovannoe obuchene v sovremennoi shkole* [Personality-oriented Learning in Modern Schools]. Sentyabr', Moscow, Russian.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БЕВЗ Анна Володимирівна – викладач фізики і астрономії Кропивницького інженерного коледжу Центральноукраїнського національного технічного університету

Наукові інтереси: методика навчання фізики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BEVZ Anna Volodymyrivna – teacher of physics and astronomy at the Kropivnitsky Engineering College of the Central Ukrainian National Technical University.

Circle of research interests: methodology of teaching physics.

Дата надходження рукопису 20.04.2019р.

УДК 37:09

БЕЗЕНА Іван Михайлович –

кандидат філософських наук,

завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти

КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»

ORCID ID 0000-0001-8024-2274

e-mail: ivanbezen@ukr.net

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ЯК ОДИН ІЗ АСПЕКТІВ ГУМАНІТАРНОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна цифрова епоха людства вже стала індикатором інформаційного розвитку суспільства, адже вона все більше впливає на особистість і суспільство, реальність і віртуальність. Цифровий світ через Internet та радіо/телевізійний простір посилюють свій вплив на розвиток особистісних поглядів на оточуючий світ, індивідуальне формування цінностей, процеси самореалізації в соціумі.

Виходячи з окресленого, ми вбачаємо нагальну потребу у осмисленні і дослідженні особливостей особистісних внутрішніх процесів щодо сприйняття потрібної інформації та дослідити можливі наслідки впливів цифрового світу на розвиток інформаційної культури людини через контенти освітніх систем. Цифрова глобальна система, у різних її проявах, виконує комунікативну місію у розширенні і розвитку зв'язку суспільства, її регулюючих систем та особистості.

Комунікація у будь-яких формах може бути не тільки філософською категорією, але вона виступає визначальною моделлю у процесах спілкування (у різних формах), передачі інформації від одного суб'єкта комунікації іншим тощо. Теоретики класичної теорії організації комунікації або передачі інформації, визначили основні структурні принципи, за якими здійснюється вказаний процес: хто?, про що? має говорити, якими каналами?, кому конкретно? і з якими намірами?, прогнозувати можливі наслідки для людини та суспільства.

Інформація в собі може нести декілька основних і ключових моментів: це змістовне повідомлення, яке інформує про положення справ, відомості про щось для людей; це повідомлення управлінського призначення, сигнали про єдність синтаксичних, семантичних і прагматичних характеристик; це передача/відображення різнопланових відомостей, в про будь-які об'єкти і процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окреслена наукова проблема все більше захоплює

різносторонніми дослідженнями представниками всіх гуманітарних та природничих наук: О.В.Прудникова, І.В.Іванюк, О.В.Овчарук, О.М.Трифорова, М.І.Садовий, В.В.Сидоренко, О.В.Бутурліна, які досліджують теми компетентностей особистості у різних ступенях освіти та природничо-математичної освіти. Але ми у своєму дослідженні приділемо увагу проблемі, яка концептуально не охоплювалась, це – інформаційної культури в контекстах освітнього середовища з гуманітарної освіти.

Мета статті. Дослідник ставить за мету осмислити освітні процеси розвитку інформаційної культури у особистості та суспільстві, які формують сучасну людину в умовах суспільних трансформацій і реформи освіти.

Методи дослідження. Аналіз теоретичних джерел за темою статті та аналіз навчальної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасному цивілізованому світі не можна уявити людину, яка в суспільстві не користується інформаційними технологіями, не має навиків оволодіння та користування інформацією, культурою її застосування. Сучасна інформація має динамічні, змістовні і сутнісні впливи на людину, її розвиток та існування, на рівень біологічного і соціального станів. Інформація має свої процедури застосування особистістю, які можуть мати різні наслідки для людини та суспільства. Особистість, яка наділена владними повноваженнями, директор, вчитель, громадянин, дитина, будуть діяти, виходячи із обсягу осмисленої інформації, що відповідно буде мати певні наслідки для окремої особистості, суспільства і закладу/установи.

Не заперечним є той факт, що антропологічна криза сучасної людини пов'язується із руйнуванням людського в людині, змінами в її природі і духовному світі. А віртуалізація способу життя сучасної людини взагалі окрема тема, адже одним її елементом кризи є низький рівень інформаційної культури особистості, який проявляється у